

Grażyna Dąbrowska-Milewska*

DOM PRYWATNY JAKO ARCHITEKTURA OPARTA NA IDEACH

Domy prywatne są tym obszarem architektury, który mimo zdominowania przez wzorce kultury masowej, nadal stwarza architektom najlepsze możliwości zaprezentowania własnej filozofii twórczej i zbudowania reputacji zawodowej. Są naturalnym polem testowania nowych idei architektonicznych, które później mogą być rozwijane w obiektach o większej skali i większym stopniu złożoności.

Słowa kluczowe: dom prywatny, idea architektoniczna, kontekst kulturowy, kontekst przestrzenny

Wprowadzenie

W tezach konferencji trafnie zauważono, że nie ma dziś jednej teorii architektury, jest za to wiele teorii, będących intelektualnym uzasadnieniem autorskich postaw twórczych. Teorie te znajdują odzwierciedlenie także w projektach domów prywatnych. Chociaż w znakomitej większości ten obszar architektury zdominowany jest przez produkt katalogowy, nie brakuje – całe szczęście – klientów, którzy oczekują rozwiązań nietypowych, skrojonych na miarę ich oczekiwań, zawierających istotny dla nich przekaz.

Dom prywatny jest więc z jednej strony najbardziej trwałą ostoją tradycji, z drugiej – polem testowania nowych idei architektonicznych, wyrastających z krytyki współczesnego społeczeństwa i kultury masowej. Nawet dla wielkich, uznanych architektów dom prywatny jest wciąż fascynującym wyzwaniem, zapewne dlatego, że jego wizja jest nie tylko profesjonalnym spełnieniem potrzeb użytkowych, ale także przekazem poglądów na kwestie prywatności, domowości, stosunku do kontekstu naturalnego i kulturowego. Dom prywatny staje się „miejscem” tylko wtedy, gdy mieszkańcy w pełni się z nim identyfikują, gdy jego przestrzeń fizyczna staje się częścią ich przestrzeni egzystencjalnej. Forma architektoniczna jest material-

izacją idei – wypływającej od architekta i akceptowanej przez przyszłych użytkowników.

Z miłości do przyrody

We współczesnej architekturze chyba nie ma nurtu, który bardziej afirmowałby naturę niż tzw. amerykańska szkoła architektury organicznej. Dokonania jej przedstawicieli, na czele z Bruce'em Goffem i Bartem Princem, wykraczają poza wrigtowską koncepcję organiczności, wprowadzając elementy naśladownictwa form naturalnych (geomorfizm i biomorfizm) i mimetycznego upodobnienia do otoczenia. Projektowane w tym duchu domy nie tylko wpisują się w krajobraz, ale stają się jego częścią. Przykładem doskonale „zamaskowanego” obiektu jest dom na pustyni High Desert niedaleko Palm Spring, zaprojektowany przez Kena Kelloga. Położony na stoku skalistego wzgórza, wtapia się w podłoże dzięki wzniesieniu ścian z tego samego materiału i zastosowaniu jako przykrycia betonowych łupin, nawiązujących formą i kolorem do spoczywających wokół otczaków. Częścią naturalnego krajobrazu stał się też dom w Sun Valley w stanie Idaho, autorstwa Barta Princa. Jest jak wąż pełzający po prerii, wyginający się na poła-dowanym podłożu, połyskujący w słońcu łuską gontu, stopiony kolorystycznie z ochrowym kolorem gleby

* Dąbrowska-Milewska Grażyna, dr hab. inż. arch., prof. P.B., Politechnika Białostocka, Wydział Architektury.

i spalonych słońcem traw. Jest to architektura ewidentnie podporządkowana naturze, a przy tym czerpiąca z niej pomysły formalne.

Pomimo upływu wielu lat ikoną amerykańskiej szkoły architektury organicznej pozostaje Dom Bavingerów w stanie Oklahoma, zrealizowany w latach 1950–1955, wg projektu Bruca Goffa. Łączy on wątki przyrodonaśladowcze z regionalnymi i ideą ad-hoc, czyli budowania z materiałów znalezionych w okolicy, nie tylko naturalnych, ale także re-used. Gospodarze, miłośnicy przyrody, zażyczyli sobie rozwiązania z otwartą przestrzenią, w której mogliby zajmować się wspólnym hobby – uprawą kwiatów. Ich dom, zawieszony na maszcie – rurze szybu naftowego, został wkomponowany w skarpe nadrzeczną. Jego plan opiera się na logarytmicznej spirali, podobnie jak forma ślimaka. Wzdłuż spirali biegają ściany zewnętrzne wykonane z niedbale ułożonych, nieociosanych kamieni i głazów narzutowych. Przez duże przeszklenie salonu taras nadrzeczny przenika do wnętrza, przeobrażając się w skalny ogród z bujną roślinnością i stawem. W domu nie ma tradycyjnych pomieszczeń, tylko zawieszony nad przestrzenią wspólną platformy, wykonane z dziobów samolotów. Rozmieszczone są one regularnie na planie spirali, na różnych wysokościach, stosownie do zwiększającej się wysokości dachu. Dom Bavingerów jest ekstremalnie zindywidualizowanym przykładem połączenia architektury z naturą, a przy tym bardzo „osobistym”, oddającym naturę jego mieszkańców.

Naturalnie i nowocześnie

Inaczej niż architekci organiczni, bycie w zgodzie z naturą, pojmuje Gleen Murcutt. Nazwany mistrzem zwyczajności i australijskim patriotą, wywodzi formę domu z krajobrazu i klimatu, zarówno w sensie funkcjonalnym, estetycznym, jak i technicznym. Z założenia nie stosuje zaawansowanych systemów instalacyjnych; projektowane przez niego domy są w naturalny sposób zacieniane, wentylowane i ogrzewane kominkami.

Efektom posługiwania się prostymi, logicznymi, dostosowanymi do miejscowych warunków rozwiązań są niemalże archetypiczne formy architektoniczne. Domy: Marii Short, Mariki Alderton, Magney’ów, Fletcherów nieprzypadkowo przypominają szopy, stodoły, charakterystyczne dla krajobrazu kulturowego rolniczych obszarów Australii. Ich długie, parterowe bryły nie dominują w otwartej przestrzeni pozbawionej wysokich drzew. Estetyczny związek z otoczeniem podkreśla kolorystyka przybierająca barwy buszu, spalonych słońcem traw i spłowiałego drewna. Domy projektowane przez Murcutta doskonale łączą ekologię z estetyką. Pozbawione nachalnej regionalności są autentycznie lokalne i nowoczesne zarazem.

W dżungli miejskiej

Miasto można kochać, nienawidzić, można też podjąć z nim dialog. Pierwsze domy zaprojektowane przez Franka O. Gehrego w Los Angeles były nie tylko manifestem jego filozofii twórczej, ale także wyrazem stosunku autora do miasta i jego kultury.

Dokonując kontrowersyjnej rozbudowy własnego domu w Santa Monica, Gehry użył zwykłej drucianej siatki, blachy falistej, surowego betonu, surowej sklejki, a nawet różowego azbestu. Wykorzystanie tanich, „śmieciowych” materiałów było absolutnie świadomą decyzją artystyczną – Gehry wielokrotnie twierdził, że sztuka nie potrzebuje drogich materiałów i że jego przyjaciele–rzeźbiarze tworzyli rzeczy piękne używając tylko kawałków drewna lub papieru. Na pierwszy rzut oka stworzony kolaż materiałów i form wydaje się przypadkowy, chaotyczny i niedokończony. Ale w tym pogmatwaniu (*jungle architecture*) jest właśnie cały sens. Nagłe przejścia między różnymi materiałami, brzydkie połączenia, nawet asfalt na podłodze w kuchni, wszystko to jest powtórką pewnych kadrów, z którymi na co dzień spotykamy się w amerykańskim mieście. Wolny od dotychczasowych konwencji projekt niesie w sobie ewidentny przekaz – jest krytyczną,

1. Bavinger House, k/Norma, stan Oklahoma, 1955, autor: Bruce Goff 2. Dom w Sun Valley, Idaho, 1988, autor: Bart Brince
 3. Dom Marii Short, Kempsey, 1974, Gleen Murcutt 4. Dom własny w Santa Monica, 1978, autor: Frank O.Gehry 5. Dom Nortona w Venice, autor: Frank O.Gehry 6. Winton Guest House, Wayzata, 1987, autor: Frank O.Gehry 7. Kidosaki House, Tokio, 1986, autor: Tadao Ando 8. Curtain Wall House, Tokio, 1995, autor: Shigeru Ban 9. Naked House, Saitama, 2000, autor: Shigeru Ban

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

architektoniczną odpowiedzią na chaos urbanistyczny Los Angeles i na pełną chaosu kulturę tego miasta. Jest też afirmacją piękna procesu powstawania, zagubionego przez przemysłowe wytwarzanie.

Podobny przekaz zawarty jest w domu Nortona, zbudowanym przy plaży w Venice. Wygląda on jak naprędce sklecone schronienie z materiałów, które akurat znalazły się pod ręką. Nie zabrakło tam nawet drewnianej kłody wyrzuconej przez morskie fale. Znakiem rozpoznawczym domu jest wolno stojąca pracownia, ukształtowana na podobieństwo kabin ratowników. Gehry sięgnął tu do wzorca ze świata kultury masowej i przeniósł go do świata sztuki.

Idea rozbicia

Rezydencje projektowane przez Gehrego w późniejszym okresie, jak Winton Guest House czy Shnabel House wnoszą pewną tajemniczość, odrobinę humoru i fantazji. W rzeczywistości wnoszą też ideę rozbicia. Dom Wintonów składa się z 6 brył, z których każda ma inną formę i wykończona jest innym materiałem. Każdy pokój staje się budynkiem na swoich własnych prawach. To co Wright scalil w otwartym planie, Gehry skrajnie rozczłonkował. Rozbicie planu domu ma swoje znaczenie – odzwierciedla liberalizację życia rodzinnego i rozpadanie się współczesnej kultury. Dekonstrukcja tradycyjnej bryły i funkcji, eksplodujące formy stają się odpowiedzią na nasze czasy, pełne zróżnicowania, sprzeczności i niepewności. Ideę rozbicia odnajdujemy także w malowniczych koncepcjach domów Joshuy Sweitzera (Monument Joshua Tree), Diany Agrest (House on Sag Pond), Daryla Jacksona (Beach House).

Dom introwertyczny

O ile Gehry w swoich dekonstrukcyjnych domach podejmuje szorstki dialog z miastem, to wielu japońskich architektów, w tym Tadao Ando i Ushida Findley, przyjmuje wobec otoczenia zdecydowanie inną – intro-

wertyczną – postawę. W odpowiedzi na nieprzyjazne środowisko miejskie: bałagan urbanistyczny, hałas, niewyobrażalne zagęszczenie zabudowy i bardzo małe działki – projektowane przez nich domy odgradzają się od świata zewnętrznego i zwracają ku wnętrzu.

W przypadku Tadao Ando hasło *my home is my castle* przybiera formułę *my plot is my castle* (domy rodziny: Kidosaki, Koshino, Matsumoto, Nagayama, Azuma). Wysokie ściany jakie stawia wzdłuż granicy działki czynią z całej parceli przestrzeń ściśle prywatną. Mają też znaczenie metafizyczne: są skorupą wydzielającą przestrzeń życiową, z jednej strony chroniącą przed ingerencją z zewnątrz, z drugiej – zatrzymującą wypływanie spraw wewnętrznych na zewnątrz. Ufortyfikowane od zewnątrz domy otwierają się do środka – na wewnętrzne podwórka – oazy spokoju, żyjące rytmem dnia i nocy, pór roku. Podwórka są najczęściej nagie i puste, a jeżeli znajduje się w nich pojedyncze drzewo lub krzew – jest pięknie uformowany – stając się symbolem natury w mieście. Tadao Ando uważa, że człowiek żyjący w mieście już dawno stracił kontakt z naturą. Autentyczne pozostaje tylko słońce, deszcz, wiatr i chłód. Zjawiska te mają znaczenie tylko wówczas, gdy przenikają do wnętrza domu. W sposób ekstremalny realizuje tę myśl w domu Azumo, gdzie zmusza mieszkańców, aby przechodzili przez otwarty dziedziniec i w ten sposób mieli kontakt z warunkami atmosferycznymi.

Ushida Findley w serii prywatnych domów: Truss Wall House, Echo Chamber, Soft and Hairy daje pokaz sztuki zamknięcia, będącej przeciwieństwem „pogmatwania” i rozczłonkowania. Sercem Truss Wall House jest maleńki dziedziniec na poziomie wyniesionego parteru, który sam w sobie jest cudem, zważywszy na mały plan budynku. Metafizyka zamknięcia i skupienia występuje także w domach Masakaru Takasakiego: Egg Mouse, Crystal Light, Zero-Cosmology, w których autor stosuje ulubioną formę jaja, jako symbolu narodzin i kreatywności.

Idea zmienności

Do kwestii ochrony prywatności inaczej podchodzi Shigeru Ban, który opowiada się za architekturą elastyczną, mającą zdolność dostosowywania się do zmieniających warunków, tak jak człowiek, który zmienia ubranie w zależności od sytuacji lub pogody. Zamiast stałego wydzielenia domu ścianami zewnętrznymi proponuje elementy ruchome. W Curtain Wall House są nimi: kurtyna zawieszona na zewnętrznej krawędzi tarasu oraz przesuwane, szklane ściany pomiędzy tarasem a wnętrzem. Pozwalają one tworzyć różne kombinacje otwarcia i zamknięcia przestrzeni. W Glass Shutter House problem rozwiązany jest jeszcze prościej – za pomocą przemysłowej rolety, która zmienia szklaną kostkę w szczelnie zamknięte pudełko.

Idea elastyczności, zapoczątkowana przez pierwszych modernistów, w realizacjach Shigeru Bana łączy się z koncepcją przestrzeni uniwersalnej. W Wall Less House stałymi elementami wnętrza są tylko urządzenia sanitarne i trzon kuchenny, natomiast ewentualne podziały-wydzielenia przestrzeni dokonywana są za pomocą kurtyn. Szczególnym przypadkiem domu prywatnego z minimum prywatności jest Naked House. Powstał na zamówienie trzypokoleniowej rodziny, która

pragnęła takiej aranżacji przestrzeni, aby jej członkowie nie byli stale odseparowani i jak najwięcej czasu spędzali razem, zajmując się swymi czynnościami. Dla tak określonego modelu życia architekt zaprojektował transparentny kontener z przeszklonymi ścianami przesłanianymi kotarą, w którym pokoje są ruchomymi pudełkami bez okien i drzwi. Pudełka mogą być ustawiane w różnych pozycjach, tworząc różne aranżacje wnętrza, mogą być też wystawiane na zewnątrz.

Podsumowanie

Przedstawione domy zaprojektowane przez znanych architektów reprezentują różne rozumienie domowości i prywatności, różne postawy wobec kontekstu przyrodniczego i kulturowego. Wspólną cechą tych domów jest tylko to, że każdy powstał na podstawie jakiejś idei, która zdominowała jego rozwiązanie. Dla propagatorów architektury organicznej jest to afirmacja natury, dla Tadao Ando – metafizyka zamknięcia, dla Glenna Murcutta – związek z krajobrazem i klimatem; u Franka Gehrygo – dom jest odzwierciedleniem chaosu współczesnych miast i rozpadającej się kultury, natomiast Shigeru Ban rzuca wyzwanie tradycyjnemu pojęciu intymności, domowości i trwałości struktury.

BIBLIOGRAFIA

Buck D., *Shigeru Ban*, Gili, Barcelona 1997.
Cook J., *The Architecture of Bruce Goff*, Harper and Row, New York 1979.
Frampton K., *The Twentieth-century American house: masterworks of residential architecture*, Thames and Hudson, London 1998.
Friedman, M., *Frank Gehry: the houses*, Rizzoli, New York 2009.

Murcutt G., *Three houses: [New South Wales, 1974–1984]*, Phaidon Press, London 2002.
Jodido Ph., *Nowe formy. Architektura lat dziewięćdziesiątych XX wieku*, MUZA, Warszawa 1998.
Jodido Ph., *Tadao Ando*, Taschen, Köln 2001.
Pearman H., *Contemporary World Architecture*, Phaidon, 2002.
Welsch J., *Modern House*, Phaidon, 2003.

Grażyna Dąbrowska-Milewska*

A PRIVATE HOUSE AS ARCHITECTURE BASED UPON IDEAS

Private houses are an area of architecture which – even though dominated by the patterns of mass culture – still offers architects the best opportunity to present their own creative philosophy and to establish professional reputation. They make a natural testing ground for new architectural ideas that can be later developed in designs of a larger scale and increased complexity.

Keywords: private house, architectural idea, cultural context, spatial context

Introduction

The conference theses point out rightly that there is not a single theory of architecture today – there are numerous theories being an intellectual justification for authorial creative attitudes. These theories are reflected in designs of private houses, too. The prevailing part of this area of architecture is dominated by the catalogue product; fortunately, there are also many clients who expect untypical moderate solutions including a significant message.

Thus, on the one hand, a private house is the most durable bastion of tradition; on the other hand, it is a testing ground for new architectural ideas growing from the criticism of the contemporary society and mass culture. Even for great, acknowledged architects, a private house still makes a fascinating challenge because its vision is not just the professional fulfillment of utilitarian needs but also a transfer of opinions concerning the questions of privacy, homeliness and an attitude towards the natural and cultural context. A private house becomes a “place” when its residents fully identify with it, when its physical space becomes a part of their existential space. An architectonic form is the materialization of an idea coming from an architect and accepted by its future users.

For the Love of Nature

Contemporary architecture has not got a trend which would praise nature more strongly than the so-called American school of organic architecture. The achievements of its representatives under the leadership of Bruce Goff and Bart Prince go beyond Wright’s concept of the organic and introduce some elements of imitating natural forms (geomorphism and biomorphism) and mimetic convergence with the surroundings. Houses designed in this spirit not only adjust to the landscape but become its part. An example of a perfectly “masked” object is a house in the High Desert near Palm Springs designed by Ken Kellog. Located on a rocky slope, it adjusts itself to the ground owing to its walls of the same material and the application of concrete shells as covering whose form and colour refer to the boulders lying all around. A house in Sun Valley, Idaho, designed by Bart Prince, has also become a part of the natural landscape. It resembles a snake crawling in the prairie, bending on the wavy ground, glittering in the sun with its scale of the shingle, matching the ochre of the soil and the sunburnt grasses. This architecture is obviously subordinate to nature and draws its formal ideas from it.

* Dąbrowska-Milewska Grażyna, Assoc. Prof. D.Sc. Ph.D. Arch., Białystok University of Technology, Faculty of Architecture.

1. Bavinger House, near Norma, Oklahoma, 1955, author: Bruce Goff 2. House in Sun Valley, Idaho, 1988, author: Bart Prince 3. Maria Short's house, Kempsey, 1974, Glenn Murcutt 4. Gehry's house in Santa Monica, 1978, author: Frank O. Gehry 5. Norton's house in Venice, author: Frank O. Gehry 6. Winton Guest House, Wayzata, 1987, author: Frank O. Gehry 7. Kidosaki House, Tokyo, 1986, author: Tadao Ando 8. Curtain Wall House, Tokyo, 1995, author: Shigeru Ban 9. Naked House, Saitama, 2000, author: Shigeru Ban

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

Although time goes by, the icon of the American school of organic architecture is still Bavinger House in Oklahoma implemented in 1950–55 according to Bruce Goff's design. It combines motifs which imitate nature with some regional threads and the idea of ad-hoc, i.e. building of natural and reused materials found in the neighbourhood. The nature-loving hosts wished for a solution with an open space where they could practise their hobby – the cultivation of flowers. Their house, hung on a mast – an oil well tube, is adjusted to a riverside slope. Its plan is based on a logarithmic spiral similar to the form of a snail. The external walls of carelessly arranged, natural stones and boulders follow the spiral. A riverside terrace enters the interior through the glassed-in living room and transforms into a garden with lush plants and a pond. The house has not got any traditional rooms, only some platforms made of aircraft noses hung over a shared space. They are arranged regularly on the plan of the spiral, at various heights, befittingly to the increasing height of the roof. Bavinger House is an extremely individualized example of a combination of architecture and nature, a very “personal” one rendering its residents' character.

Naturally and Modernly

Glenn Murcutt, called the master of ordinariness and an Australian patriot, understands accordance with nature differently from organic architects. He derives the form of a house from the landscape and the climate in the functional, aesthetical and technical sense. He never uses any advanced systems of installations: his houses are naturally shaded, ventilated and heated by fireplaces. The effects of using simple, logical solutions adjusted to the local conditions are nearly archetypical architectonic forms. The houses of Maria Short, Marika Alderton, the Magneys or the Fletchers purposefully resemble sheds and barns characteristic of the cultural landscape of the agri-

cultural regions of Australia. Their long, one-storey bodies do not dominate in the open space without any tall trees. An aesthetic relationship with the surroundings is emphasized by their colours assuming the hues of the bush, sunburnt grass and faded wood. Houses designed by Murcutt combine ecology and aesthetics in an excellent manner. Devoid of pushy regional character, they are authentically local and modern as well.

In the Urban Jungle

One can love the city, hate it or establish a dialogue with it. The first houses designed by Frank O. Gehry in Los Angeles was a manifest of his creative philosophy as well as an expression of his attitude to the city and its culture.

Implementing the controversial extension of his own house in Santa Monica, Gehry used a casual wire net, corrugated iron, unprocessed concrete, unseasoned plywood, even pink asbestos. The use of “junk” materials was an absolutely conscious artistic decision – Gehry often said that art did not need any expensive materials, that his befriended sculptors created beautiful things of pieces of wood or paper only. At the first glance, this collage of materials and forms seem accidental, chaotic and unfinished. However, all the sense lies in its confusion (jungle architecture). Sudden transitions between various materials, ugly connections, even asphalt on the kitchen floor – all these make a repetition of certain frames encountered in an American city every day. Free from previous conventions, the design carries a clear message – it is a critical, architectural answer to the urban chaos of LA with its hectic culture. It is also an affirmation of the beauty of the process of formation lost in industrial production.

Norton's house, built on a beach in Venice, carries a similar message. It looks like a quickly assembled shelter of casual materials. There is even a wooden

log thrown away by the sea waves. The hallmark of the house is a freestanding studio shaped like lifeguards' cabins. Gehry reached for a model from the world of mass culture and transferred it to the world of art.

The Idea of Breakup

Residences designed by Gehry in a later period, such as Winton Guest House or Schnabel House, contribute a degree of mysteriousness, humour and fantasy. In fact, they also contribute the idea of breakup. Winton Guest House consists of six bodies – each of them has got a different form and is finished with a different material. Each room becomes a building subject its own laws. What Wright integrated in an open plan, Gehry dismembered extremely. The breakup of the house plan has got its meaning – it reflects the liberalization of family life and the disintegration of contemporary culture. The deconstruction of the traditional body and function, exploding forms become an answer to our times, full of diversity, contradiction and uncertainty. We can also find the idea of breakup in the picturesque concepts of houses by Joshua Sweitzer (Monument Joshua Tree), Diana Agrest (House on Sag Pond) or Daryl Jackson (Beach House).

An Introvert House

While Gehry establishes a rough dialogue with the city in his deconstructionist houses, numerous Japanese architects, including Tadao Ando and Ushida Findley, assume a completely different – introvert – attitude towards the surroundings. In response to an unfriendly urban environment – urban mess, noise, unimaginable density and tiny plots, their houses separate themselves from the outside world and turn towards the interior.

In the case of Tadao Ando, the slogan *My home is my castle* is transformed into *My plot is my castle*

(Kidosaki, Koshino, Matsumoto, Nagayama and Azuma Houses). Tall walls along the plot border make the whole strictly private. They also have got a metaphysical meaning: they act as a shell separating a living space – from one side, protecting it from interference from the outside; from the other side, stopping the outflow of internal affairs. The houses, fortified from the outside, open to the inside, to the internal courtyards – an oasis of peace and quiet, living in the rhythm of day and night as well as the seasons. The courtyards are usually bare and empty; if there is a single tree or a bush, it is formed beautifully and becomes a symbol of nature in the city. Tadao Ando thinks that urban man lost touch with nature long ago. Only the sun, the rain, the wind and the cool are still authentic. These phenomena are significant when they enter an interior. In an extreme way, he realizes this concept in Azuma House where he forces the residents to cross an open courtyard in order to have contact with the atmospheric conditions.

In a series of private houses: Truss Wall House, Echo Chamber, Soft and Hairy, Ushida Findley presents the art of enclosure being the opposite of “confusion” and dismemberment. The heart of Truss Wall House is a tiny courtyard at the level of the raised ground floor which is a miracle itself considering the small plan of this building. The metaphysics of enclosure and concentration can be also found in these houses designed by Masakaru Takasaki: Egg House, Crystal Light and Zero-Cosmology where the author uses his favourite form of an egg as a symbol of birth and creativity.

The Idea of Changeability

Shigeru Ban approaches the question of the protection of privacy in a different manner. He chooses flexible architecture capable of adjusting to the changing conditions like man who changes his clothes depending on the weather. Instead of dividing a house

with external walls, he suggests movable elements. In Curtain Wall House, they are: a curtain hung on the external edge of the terrace and movable glass walls between the terrace and the interior. They make it possible to create various combinations of opening and closing the space. In Glass Shutter House, this problem is solved a simpler way – by means of an industrial roller blind which changes a glass cube into a tightly closed box.

In Shigeru Ban's implementations, the idea of flexibility, conceived by the first modernists, is combined with the concept of a universal space. The permanent elements of the interior of Wall Less House are just sanitary facilities and the kitchen core, while possible divisions of the space are facilitated by curtains. A special case of a private house with minimum privacy is Naked House. It was commissioned by a three-generation family which wanted the arrangement of the space to connect its members so that they could spend much more time together. For such a life model, the architect designed a transparent container

with glazed walls shut out by a curtain where the rooms are movable boxes without any windows or doors. The boxes may be arranged in various positions to make different interior arrangements or be taken outside.

Summary

The presented houses, designed by famous architects, represent various comprehensions of homeliness and privacy, various attitudes towards the natural and cultural context. They share just one feature: each of them is based upon an idea which dominated its solution. For the propagators of organic architecture, it is the affirmation of nature; for Tadao Ando – the metaphysics of enclosure; for Glenn Murcutt – a relationship between a landscape and the climate; for Frank Gehry – a house reflects the chaos of contemporary cities and their disintegrating culture; Shigeru Ban issues a challenge to the traditional notions of intimacy, homeliness and the durability of a structure.

BIBLIOGRAPHY

Buck D., *Shigeru Ban*, Gili, Barcelona 1997.

Cook J., *The Architecture of Bruce Goff*, Harper and Row, New York 1979.

Frampton K., *The Twentieth-century American house: masterworks of residential architecture*, Thames and Hudson, London 1998.

Friedman, M., *Frank Gehry : the houses*, Rizzoli, New York 2009.

Murcutt G., *Three houses : [New South Wales, 1974–1984]*, Phaidon Press, London 2002.

Jodido Ph., *Nowe formy. Architektura lat dziewięćdziesiątych XX wieku*, MUZA, Warsaw 1998.

Jodido Ph., *Tadao Ando*, Taschen, Cologne 2001.

Pearman H., *Contemporary World Architecture*, Phaidon, 2002.

Welsch J., *Modern House*, Phaidon, 2003.